

Hər bir xalqı, dövləti tarixin hüduzsuzluğunda sarsılmaz edən onun mədəniyyətinin gücüdür. Ona görə də böyük dövlət xadimləri daim mədəniyyətin inkişafına xüsusi diqqət yetirir, bununla xalqın tarixi irsinin əbədiliyini təmin etmiş olurlar. Milli dəyərlərimizin qorunması və inkişafı, bütün dünyada təbliği Ümummilli Lider Heydər Əliyevin müəyyən etdiyi inkişaf siyasətinin ana xətti idi. Bu xətti strateji prioritet kimi davam etdirən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin diqqət və qayğısı nəticəsində son onilliklərdə mədəniyyət sahəsində də geniş islahatlar aparılıb. Milli-mənəvi dəyərlərimizin qorunması və ölkə hüdudlarından kənar da təbliği, tarixi abidələrin bərpası istiqamətində əhəmiyyətli layihələr həyata keçirilib, bu tədbirlər yenə davam etdirilməkdədir. Azərbaycan Prezidentinin mədəniyyət sahəsində imzaladığı fərman və sərəncamlar, onların icrasını şəxsən nəzarətdə saxlaması ölkəmizin mədəniyyət sferasını zənginləşdirir.

Yalnız mədəniyyət...

Şərqlə Qərbin təması

Şərq və Qərb sivilizasiyasının qovşağında yerləşən Azərbaycan həyata keçirilən global təşəbbüslərə mədəniyyətlər arasında dialoq məkanına çevrilib. Həm Qərb ölkələri ilə mədəni əlaqələrin genişləndirilməsi, həm də Şərq dəyərlərinin qorunub saxlanması hər iki dünyagörüşünün bir araya gəlməsinə xidmət edir. Avropanın müxtəlif ölkələrində Azərbaycan mədəniyyəti günlərinin keçirilməsi uzun illərdir ki, xoş bir ənənəyə çevrilib. 2009-cu ildə Bakının islam mədəniyyətinin paytaxtı elan edilməsi və bu proqram çərçivəsində görülən tədbirlər respublikamızın tarixində ən böyük mədəniyyət hadisələrindən olmaqla yanaşı, Azərbaycanın islam dünyasına inteqrasiyası sahəsində yeni səhifə açmışdır.

Bakıda İKT-nin 40 illiyinə həsr edilmiş "Sivilizasiyalararası dialoq: Azərbaycandan baxış" mövzusunda beynəlxalq konfransın keçirilməsi, UNESCO və ICESCO-nun dəstəyi ilə təşkil olunan tədbirlər ölkəmizin tolerantlıq nümunəsinə və sivilizasiyalararası dialoq məkanına çevrilməsinə böyük töhfə vermişdir.

Bütün bu təşəbbüslərin uğurla həyata keçirilməsində Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti, Heydər Əliyev Fondunun rəhbəri, UNESCO və ICESCO-nun xoşməramlı səfiri Mehriban xanım Əliyevanın müstəsna xidmətləri var. Mehriban xanımın təşəbbüsü ilə hər il təşkil olunan muğam müsabiqələri, "Muğam ələmi" Beynəlxalq Festivalının keçirilməsi, "Qarabağ xanəndələri" adlı zəngin musiqi albomunun, "Muğam ensiklopediyası"nın hazırlanıb təqdim olunması bir tərəfdən xalqımızın yetirdiyi istedadlara dəstəkdir, zəngin irsimizin müasir dünyamıza təqdimatıdır, digər tərəfdən isə musiqinin dili ilə dünya mədəniyyətləri arasında dialoqun qurulmasıdır.

Son illərin ən böyük mədəniyyət hadisələrindən biri də 2019-cu ildə Azərbaycanın UNESCO-nun Ümumdünya İrs Komitəsinin 43-cü sessiyasına evsahibliyi etməsi idi. UNESCO ilə əlaqələrin inkişafı sayəsində Azərbaycan bir neçə tarixi abidəsi Ümumdünya İrs Siyahısına daxil edilmişdir. Mehriban xanımın irəli sürdüyü təşəbbüslər əsasında Heydər Əliyev Fondu son onilliklərdə bütün dünyada möhtəşəm layihələr həyata keçirmiş, Azərbaycan mədəniyyətinin, ölkəmizdəki multikultural mühitin, mədəniyyətlər arasında dialoq ənənələrinin dünyaya tanıdılmasında, görkəmli şəxsiyyətlərimizin zəngin irsinin təbliğində misilsiz rol oynamışdır.

Mədəniyyət diplomatiyası

Mədəniyyət sahəsində görülən işlər, atılan məqsədyönlü addımlar ölkəmizdə mədəniyyət diplomatiyası sahəsində də böyük uğurlar qazandırmaqdadır. Bildiyimiz kimi,

son onilliklərdə mədəniyyət diplomatiyası anlayışından tez-tez istifadə edilir. Bu, insanlar arasında qarşılıqlı anlaşma yaratmaq məqsədilə mədəniyyət və incəsənətin gücündən istifadədir.

Mədəniyyət diplomatiyası dövlətlər və xalqlar arasında müxtəlif mədəniyyətlərin mübadiləsini təmin edir, qarşılıqlı dözümlülük üzərindən dostluq körpüləri salır, mehriban qonşuluq əlaqələrinin qurulmasına geniş imkanlar yaradır. Müasir beynəlxalq münasibətlərdə mədəniyyət diplomatiyası hər bir dövlət üçün çox səmərəli siyasi strategiya ələtidir. Müasir dövrdə heç bir dövlət mədəniyyət diplomatiyası və "yumşaq güc"dən faydalanmadan beynəlxalq aləmdə inkişaf və inteqrasiya edə bilməz.

Dövlət rəhbərimizin həyata keçirdiyi siyasətin nailiyyətləri sayəsində bu gün tarixinin ən qüdrətli dövrünü yaşayan Azərbaycan dövləti mədəniyyət sahəsində həyata keçirdiyi düşünülmüş siyasətlə də beynəlxalq aləmdə zəngin potensiala və yüksək mədəniyyətə malik ölkə kimi nüfuz qazana bilib. Ölkəmiz qısa müddətdə ümumdünya mədəniyyət diplomatiyası cərəyanına fəal şəkildə qoşularaq, özünü mədəni mübadiləyə, xalqların mənəvi yaxınlığına açıq, ümumbəşəri mədəni irsin zənginləşdirilməsinə və qorunmasına qadیر dövlət kimi tanıtmağı bacarıb, bu istiqamətdə ciddi nəticələr qazanıb. Xalqımızın milli-mədəni dəyərlərinin dünyada təbliği, mədəni və humanitar əlaqələrimizin genişlənməsi, əsrlər boyu bəşər mədəniyyətinə nadir töhfələr vermiş şəxsiyyətlərimizin müasir dünyaya təqdimatı Azərbaycanın xarici siyasət kursunun mühüm istiqamətidir.

Mədəniyyətin zəfəri

Vətən müharibəsindəki tarixi qələbəmiz mədəniyyət sahəsində də böyük dəyişikliklərin əsasını qoydu. İşğaldan azad edilmiş Şuşa şəhəri Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı elan olundu. Bülbülün, Nətovanın, Üzeyir bəy Hacıbəylinin büstləri yenidən Şuşaya qovuşdu. Bülbülün Şuşadakı ev-muzeyi bərpa edildi. 30 illik fasilədən sonra "Xarıbülbül" festivalı yenidən Vətəndə keçirildi. Heydər Əliyev Fondunun təşkilatçılığı ilə Vaqif Poesiya Günləri yüksək səviyyədə təşkil olundu. Şuşada aparılan quruculuq işlərinə paralel həyata keçirilən bütün bu işlər şəhərin mədəni həyatını da canlandırıb, vandalların vurduqları yaraları sağaldır. Bütün bunlar 30 illik işğal dövründə Qarabağda, Şərqi Zəngəzurdə dəhşətli vandalizm eməlləri törətmiş, dağıntılarla, qarətçiliklə öz miskin, saxtakar mahiyyətlərini ortaya qoymuş "haylar"dan fərqli olaraq Azərbaycan xalqının nə qədər mədəni, sivil, inkişafa, quruculuğa, tarixi-mənəvi dəyərlərə önəm verən xalq olduğunu bütün dünyaya göstərir.

Bu mənada Vətən müharibəsindəki qələbəmiz həm də mədəniyyətin zəfəridir.

Salam, Müslüm

Azərbaycanın mədəniyyət və incəsənət xadimlərinə dövlət qayğısı həyata keçirilən mədəniyyət siyasətinin hər zaman mühüm istiqamətlərindən olmuşdur. Mədəniyyət xadimləri yaradıcı insanlardır, onların həssas münasibətə, yeni yaradıcılıq uğurlarına ruhlandıracaq diqqətə, xidmətlərinə görə layiqli qiymətə daim ehtiyacları var. Azərbaycanın mədəniyyət işçilərinin dövlət təltifləri ilə mükafatlandırılması, onların xatirəsinin əbədiləşdirilməsi bu diqqətin nümunəsidir. Hər bir xalq yetirdiyi mədəniyyət xadimləri ilə tanınır, öz potensialını onların yaradıcılığı ilə ifadə edir. Prezident İlham Əliyev bu xüsusda olan çıxışlarında dəfələrlə vurğulayır ki, Azərbaycanı dünyada tanıdan bizim ziyalılarımızdır - alimlərimiz, rəssamlarımız, şairlərimiz, yazıçılarımız, bəstəkarlarımızdır: "Azərbaycanı bu insanlar tanıdırlar. Bu insanlar cəmiyyətin aparıcı təbəqələridir, cəmiyyətin elitasıdır". Ona görə dövlətimiz hər zaman öz yaradıcı adamlarına böyük dəyər verir, onları dəstəkləyir, sənəti ilə bəşər mədəniyyətinin inkişafına zəngin töhfələr bəxş etmiş sənətkarlarımızın xatirəsinə uca tutur.

Avqustun 17-də dünyəşöhrətli Azərbaycan müğənnisi Müslüm Maqomayevin Bakıda abidəsinin açılışı və 80 illik yubiley tədbirinin keçirilməsi buna bir nümunə oldu. Həm Dənizkənarı Milli Parkda abidənin açılışında, həm də eyni gündə axşam Yaşıl Teatrda keçirilən yubiley tədbirində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin şəxsən iştirakı, Müslüm Maqomayev haqqında xoş xatirələrini bölüşməsi mədəniyyətə hörmətin, diqqət və qayğının, səsimizi, sözüümüzü dünyaya yetirən sənət adamlarına verilən dəyərin ifadəsi kimi yaddaşlara yazıldı.

Müslüm Maqomayevin abidəsi üçün Bakının ən gözəl yerinin, Dənizkənarı bulvarın, unudulmaz "Mavi əbədiyyət" mahnisində tərənnüm etdiyi dogma Xəzərin sahilinin seçilməsi heç də təsadüfi deyil. Azərbaycana, dogma paytaxtımıza bağlı olan hər bir dünya azərbaycanlısının həyatında Bakı bulvarının özünəməxsus yeri var. Dövlət rəhbərimizin abidənin açılış mərasimindəki çıxışı zamanı ifadə etdiyi kimi, "Bulvar Bakının gözüdür, Bakının mərkəzidir, Bakının tacıdır və bulvarda dahi sənətkarlarımızın ruhları dolaşır, o cümlədən Müslümün. Ona görə bu abidəyə yaxınlaşan bizim vətəndaşlarımız "Salam, Müslüm" deyəcəək və Müslüm əbədi yaşayacaqdır".

Böyük sənətkar, ləyaqətli insan, etibarlı dost

Müslüm Maqomayev xalqımızın adını hər zaman qürurla andığı böyük azərbaycanlılardandır. Prezident İlham Əliyev abidənin açılış

mərasimindəki çıxışı zamanı Müslüm Maqomayevin sənət uğurunu təcəssüm etdirən iki faktı xüsusi xatırlatdı. Hələ 30 yaşı olmadan o, Azərbaycanın Xalq artisti adına layiq görülmüşdür, 31 yaşında isə artıq Sovet İttifaqının Xalq artisti idi. "Estrada ifaçısı üçün bu, nadir bir hadisədir. Bütövlükdə Müslümün səsi Allah vergisi idi, özünəməxsus ifa tərzı bir fenomen idi. Nə o vaxt, nə də bu gün onun səviyyəsinə hələ ki, qalxan olmamışdır", - dedi Azərbaycan Prezidenti.

Əlbəttə, bu nadir istedadın düzgün qiymətləndirilməsində və istiqamətləndirilməsində, dəstəklənməsində onun yenicə parlamağa başladığı illərdə Azərbaycana rəhbərlik edən Ümummilli Lider Heydər Əliyevin böyük rolu vardı. Əsl sənəti bütün ruhu ilə hiss edən Ulu Öndər Müslüm Maqomayevin - Azərbaycan torpağının bu parlaq ulduzunun fitri istedadı ilə qürur duyurdu, ona sənət yollarında daim dəstək olmağa çalışırdı. "Artıq gənc yaşlarında ümumittifaq şöhrəti qazananda, əlbəttə ki, atam Heydər Əliyev də onun fəaliyyətinə çox böyük diqqət yetirirdi, böyük qayğı göstərirdi. Deyə bilərəm ki, ona atalıq qayğısı göstərirdi. Çünki onun həm böyük müğənni kimi, həm də çox gözəl insan kimi tanıyırdı. Hər birimiz Müslümü məhz həm böyük sənətkar, müğənni, bəstəkar və ən başlıcası, gözəl insan, ləyaqətli insan, çox etibarlı dost kimi tanıyırdıq", - deyər Azərbaycan Prezidenti qeyd etdi.

Müslüm Maqomayevin milli musiqi mədəniyyətimizin inkişafındakı xidmətləri müstəqillik dövründə də hər zaman yüksək qiymətləndirilmiş, o, müstəqil Azərbaycan Respublikasının ali mükafatları olan "Şöhrət" və "İstiqlal" ordenləri ilə təltif olunmuşdu.

Vətən sevgisinin himni

Repertuarında müxtəlif dillərdə oxuduğu 600-dən çox əsər olan müğənni həm də gözəl bəstəkar, dil-dən-dilə dolaşan unudulmaz nəğmələrin müəllifi kimi tanınırdı. Onun doğulub boya-başa çatdığı torpağa bağlılığı, tükənməz məhəbbəti yaradıcılığında da öz ifadəsini tapırdı. Müslüm Maqomayevin Azərbaycana, Odlar Yurduna, Xəzər dənizinə həsr edilmiş, eyni zamanda bəstələdiyi mahnılar əzəmətli olduğu qədər də Vətən sevgisi ilə doludur. Onun Xalq şairi Nəbi Xəzrinin sözlərinə yazdığı və hər zaman sevə-sevə dinlədiyimiz "Azərbaycan" mahnisı isə ölkəmizə ithaf edilmiş ən gözəl əsərlərdən biri kimi hər bir dünya azərbaycanlısının Vətən məhəbbətinin himni-nə çevrilmişdir.

"Azərbaycan" nəğməsinin bu qədər gözəl, ürəkdən alınması və Müslüm Maqomayevin həmin nəğməni belə şövqlə oxuması ondan irəli gəlirdi ki, böyük sənətkarın qəlbi Azərbaycana sevgi ilə döyünürdü. Dövlət rəhbərimiz də onun öz dogma Vətəninə çox bağlı bir

insan olduğunu vurğuladı: "Baxmayaraq ki, öz fəaliyyətini daha çox Moskvada və Sovet İttifaqının digər şəhərlərində qastrollarda keçirirdi, ancaq hər il bir neçə dəfə Bakıya gəlirdi, həm konsertlər verirdi, həm də ki, burada öz dostları ilə təmasda olurdu. O cümlədən həm Moskvada, həm Bakıda bizim çoxlu görüşlərimiz və çox səmimi müsəibətlərimiz olub".

"Onlar bizim evimizin çox əziz qonaqları idi"

Müslüm Maqomayev haqqında fikirləri Prezident İlham Əliyevin dilindən eşitmək çox böyük maraq doğurur. Çünki onun haqqında deyilənlər sadəcə sənətə, sənətkara böyük dəyər verən dövlət rəhbərinin xalqımızın görkəmli səhnə xadimi haqqında öz düşüncələrini bölüşməsi deyil, eyni zamanda çox gənc yaşlarından Müslüm Maqomayevi və onun həyat yoldaşı, tanınmış opera müğənnisi Tamara Sinyavskayanı yaxından tanıyan, Heydər Əliyevin, unudulmaz oftalmoloq-alim, akademik Zərifə xanımın ailə ocağında onları tez-tez qonaq görən cənab İlham Əliyevin bu sənətkarlar haqqında xoş, işıqlı xatirələrini bölüşməsi kimi yaddaqalandır. "Hər birimizin Müslüm haqqında öz xatirələri var, o cümlədən mənəm də. Mən yeniyətmə yaşlarımdan Müslümü və Tamaranı tanıyıram. Onlar bizim evimizin çox əziz qonaqları idi. Bir çox gözəl xatirələrim var. Əlbəttə ki, hər il avqust ayında Müslüm və Tamaranı biz öz evimizdə qarşılayaraq, Müslümün ad gününü evimizdə qeyd edirdik...

Bizim aramızda yaş fərqi böyük olsa da, bu, heç vaxt hiss olunmurdu. Çünki biz uzun illər dostluq əlaqələri saxlayırdıq və son görüşümü də Mehribanla Moskvada Müslümün və Tamaranın evində xüsusilə xatırlayıram. Artıq Müslümün səhhəti o qədər də yaxşı deyildi, problemlər var idi, ancaq buna baxmayaraq, bizi çox səmimiyyətlə qarşıladı və biz bir neçə saat onların evində olarkən çox səmimi söhbətlər etdik, keçmişi xatırladıq, atamı, rəhmətlik anamı xatırladıq, o gözəl günləri xatırladıq və Mehribanla çox duyğulandıq. Bildiyiniz kimi, son illər Müslümün ayaqlarında müəyyən problemlər var idi. Ancaq o qədər səmimi atmosfer var idi ki, hətta sonra bəlli oldu, uzun illər evdən çıxmayan Müslüm bayıra çıxdı, bizi yola saldı. Aqlımıza gəlməzdi ki, bu, bizim son görüşümüz idi".

Bakı onunla heç bir zaman vidalaşmayacaq

Bakıya canı-qanı ilə bağlı olan böyük sənətkarın ömür-gün yoldaşı Tamara Sinyavskaya ilə tanışlığı da dogma paytaxtımızda olmuş, bu iki böyük sənətkarın bir-birinə bağlılığı, sevgi hekayəsi əfsanəyə çevrilmişdi. Heykəlin açılışında və yubiley tədbirlərində Tamara xanımın, Müslüm Maqomayevlə eyni yaradıcılıq dövrünü paylaşan digər sənətkarların da iştirakı, yaranan xoş, səmimi ovqat bu tədbirlərə xüsusi dəyər qatırdı.

Müslüm Maqomayevin Bakıda ucalan abidəsi, insanların ona olan sevgisi hələ sağ ikən çəkilmiş, böyük sevgi qazanmış sənətkarın əbədiyyət ömrünü təcəssüm etdirir, belə insanların öz əsərləri ilə daim yaşadıklarını, nəsilərin yaddaşında canlı qaldıqlarını göstərir.

"Bu gün biz abidəni açarkən mən dedim ki, indi səslənən "Əlvida, Bakı" mahnisı vəfatından az öncə onun tərəfindən yazılıb və mən onu ilk dəfə Bakıda, filarmoniyanın binasında keçirilən Müslümlə vidalaşma mərasimində dinlədim, o, mənə çox təsir etdi", - deyər Azərbaycan Prezidenti yubiley mərasimindəki çıxışında bildirdi: "Çünki o, şəhərlə, dostları ilə, həyatı ilə vidalaşdı. Bu mahını yazmağın ona necə çətin olduğunu, onun hansı hissələr keçirdiyini yalnız təxmin etmək olar. Əlbəttə, bu barədə danışıarkən mən dedim, burada ucalan bu abidə onu göstərir ki, Bakı onunla heç vaxt vidalaşmayıb və heç bir zaman vidalaşmayacaq. O, bizimlədir".

Azərbaycan dövlətinin həyata keçirdiyi mədəniyyət siyasəti, xalqımızın yetirdiyi belə böyük sənət adamlarına diqqət, onların xatirəsinin uca tutulması, paytaxtımızda və ölkəmizin digər məkanlarında ucalan abidələri dövlətimizin qədərbilənliyini, sənətə, sənətkara verilən qiyməti göstərir və bu əbədi irs işığında xalqımızın səsinə, sözünü dünyaya yetirən yeni-yeni istedadlarımız yetişir.

***İradə ƏLİYEV,
"Azərbaycan"***

Azərbaycan.- 2022.- 25 avqust.- S.8.